

Hokksund , 20. desember 2011

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Høringsuttalelse - forslag til endringer i opplæringslova

Isaac Norge velger å komme med innspill til høringsnotatets Kap. 4. *Opplæring ved behov for alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK)*

Isaac Norge er svært fornøyd med at mennesker som trenger ASK nå får styrket sine rettigheter gjennom innføring av en ny § 2- 16 i opplæringsloven om opplæring av elever med behov for alternativ og supplerende kommunikasjon og tilsvarende bestemmelser i § 3- 13 for elever i videregående opplæring, i ny 4A-13 for voksne og ny § 3-14 i privatskoleloven. Vi opplever i dag at mange ASK-brukere eller potensielle ASK-brukere ikke får et forsvarlig opplæringstilbud i samsvar med opplæringsloven. Vi mener at en lovpresisering er nødvendig, og er glad for at det nå foreligger et forslag om dette.

Isaac understreker betydningen av at en egen lovbestemmelse som omhandler barn i førskolealder som har behov for ASK også blir sikret. Når retten til spesialpedagogisk hjelp for førskolebarn flyttes fra opplæringsloven § 5- 7 til barnehageloven må bestemmelsene om opplæring i og bruk av ASK også innarbeides.

Barn under opplæringspliktig alder som har behov for alternativ og supplerende kommunikasjon, har rett til opplæring i og med dei kommunikasjonsformer og kommunikasjonsmiddel som er nødvendige for å fremje den kommunikative og språklege utviklinga.

Isaac Norge er positive til Departementets forslag, Kap. 4.5 der bruk av ASK blir sikret gjennom innføring av nye paragrafer §§ 2-16, 3-13, 4A-13 og 3-14.

Likeledes støtter vi tanken om at opplæring i ASK også må presiseres i forhold til kapittel 5 *Spesialundervisning*. ISAAC Norge mener at presiseringene som fremkommer under Kap. 4.8 *Merknader til lovforslagene* om den foreslåtte § 2-16 i høringsnotatet er viktige for å tydeliggjøre hvordan loven skal tolkes. Disse merknadene må tas med i forskrift.

I Kap. 4.7 *Forslag til lovtekst* har ISAAC Norge følgende endringsforslag til lovformuleringen, endringene er markert med uthevet skrift:

§ 2-16

Elevlar som har behov for alternativ og supplerande kommunikasjon, skal få nytte eigna kommunikasjonsformer og nødvendige kommunikasjonsmiddel og læremiddel i opplæringa. Dette gjeld elevlar som heilt eller delvis manglar funksjonell tale, og elevlar som har nedsett eller manglande forståing for tale.

Når ein elev ikkje har eller kan få tilfredsstillande utbytte av det ordinære opplæringstilbodet, har eleven rett **til** spesialundervisning etter reglane i kapittel 5. Dette inkluderer nødvendig opplæring **i forståing** og bruk av alternativ og supplerande kommunikasjon.

ISAAC Norge foreslår tilsvarende endringer i §§ 3-13, 4A-13 og 3-14

Begrunnelse for forslaget:

ISAAC Norge mener det er nødvendig at lovpresiseringen både sikrer personer som helt eller delvis mangler forståelig tale og som trenger ASK for å uttrykke seg, og personer som har nedsatt eller manglende forståelse for tale og som trenger alternative kommunikasjonsformer og midler både for å forstå og uttrykke seg.

Vi er også opptatt av at lovpresiseringen omfatter bruk av nødvendige læremiddel så vel som kommunikasjonsmiddel for elever med behov for ASK. Det er et stort behov for læremiddel til ASK-brukere. Dette gjelder både det som departementet ut fra § 5-9 er forpliktet til å utvikle i forbindelse med spesialundervisning, men også nødvendige læremiddel for tilpasset opplæring av ASK-brukerne.

For å sikre at elever får nødvendig opplæring i ASK, må det gjøres en kvalifisert sakkyndig vurdering av elevens behov for opplæring i og med ASK.

ISAAC Norge er kjent med at PP-tjenesten har sakkyndig ansvar, men kjenner også til at ASK kompetansen i mange PP-tjenester er manglende. Det stilles høye faglige krav til de sakkyndige, og for mange PP-tjenester vil en ASK vurdering være en ny arbeidsoppgave. Det vil kreve at PP-rådgivere eventuelt søker faglig støtte i dette arbeidet. Vi ber derfor departementet utforme de utfyllende forskriftene på bakgrunn av opplæringslovens § 5-3 *sakkunnig vurdering* slik at de også omfatter spørsmål knyttet til opplæring i ASK.

Behov for forskrift som sikrer riktig og nødvendig kompetanse

Isaac Norge mener det er nødvendig å få utarbeidet forskrifter til § 10-1 *Kompetansekrav til undervisningspersonell* og § 10-8 *Kompetanseutvikling* i opplæringsloven. For å sikre at elever med behov for ASK gis opplæring i samsvar med opplæringsloven er det viktig at undervisningspersonell som arbeider med elevene har relevant faglig og pedagogisk kompetanse.

Opplæringen til elever med behov for ASK må gis av undervisningspersonell som er kvalifisert gjennom 1) førskole-/lærerutdanning, som 2) har god kjennskap til ASK og som har 3) god kompetanse i didaktisk / metodisk tilrettelegging av opplæringen i og med alternativ og supplerende kommunikasjon. Undervisningspersonell må ha kompetanse til lokalt å utvikle og tilrettelegge læremidler for elever ved behov.

Kompetanse i ASK vil si at pedagogen er i stand til å gjøre undervisning *kommunikativt tilgjengelig* for elever som trenger ASK. Det vil si at pedagogen kjenner til de vanligste alternative språkssystemene, kan legge til rette for elevens språklige, kunnskapsmessige og sosiale utvikling i og med den alternative språkformen eleven bruker, er i stand til raskt å sette seg inn i en ny språkform dersom eleven bruker den eller trenger å bruke den, og er i stand til å tilrettelegge undervisningen i klasserommet, i gruppearbeid og individualundervisning slik at eleven blir en aktiv deltaker i undervisningen.

ISAAC Norge ønsker å påpeke at det er viktig å skille kravene til spesialpedagogisk kompetanse fra kompetansekravene som knyttes til å gi opplæring i og med ASK. En del elever utløser behov for begge kompetanseområder, men alle elever med behov for ASK har behov for høy kompetanse på ASK hos undervisningspersonell. Som brukerorganisasjon har

ISAAC Norge kjennskap til at mange elever møter undervisningspersonell som mangler erfaring og kunnskap om ASK. For at elevene skal sikres en likeverdig opplæring må undervisningspersonell sikres nødvendig kompetanseutvikling.

Behov for faglig veileder

Vi vil i tillegg anmode på det sterkeste om at det blir utarbeidet en *Veileder for opplæring av elever med behov for alternativ og supplerende kommunikasjon*.

Veilederen vil kunne benyttes i saksbehandlingen som gjelder opplæringstilbudet til elever med behov for ASK. En veileder bør ha som mål å framstå som en nyttig ressurs for lærere ved å ta for seg det generelle grunnlaget for opplæring av elever med behov for ASK. Videre vil en slik Veileder vise hvordan det kan utformes gode, tilpassete og likeverdige opplæringstilbud for elever som bruker ASK. Praktiske eksempler kan også synliggjøre mange ulike løsninger og en bredde i hvordan tilbudet til barn og unge med komplekse kommunikasjonsbehov i barnehage og skole kan se ut. ISAAC Norge vil mer enn gjerne være med i arbeidet med en Veileder.

Med vennlig hilsen

Torunn R. Borgersen
Leder ISAAC Norge
Tlf: 92227413
E-post: trb@markvn10.com